

als die door Streicher werden uitgegeven¹⁰, maar van prenten is er geen sprake, buiten de twee versierde beginletters op A 2^r en A 2^v.

J. ANDRIESEN S.J.

SUMMARIUM

Quoad primas editiones Petri Canisii catechismi Latini minoris legimus apud F. Streicher, *op. cit.*, p. 162* : „Archetypus X(a) a Canisio a. 1558 confectus et editiones ab eo dependentes a. 1559 X (b) et X(c) omni spe sublata videntur esse amissa”. Attamen praeter illam spem repertum est exemplar editionis X (b). Ab anno 1973 invenitur iam Antverpiae in bibliotheca Ruusbroec-Genootschap.

EEN ENGELS *IMITATIO*-HANDSCHRIFT BIJ DE BRUGSE KARTUIZERS

IN dit tijdschrift verscheen de studie van F. Hendrickx over de weinige handschriften, die van de bibliotheek van de Kartuziers van Brugge bewaard zijn gebleven¹; hierbij komt ook het hs. Brussel, K.B. 15138 ter sprake, dat de *Imitatio Christi* in de tekstvorm der *Musica Ecclesiastica* bevat. De rol, die dit handschrift in het onderzoek naar de tekstgeschiedenis van dit werk speelt, rechtvaardigt een reactie op enkele elementen in Hendrickx' uiteenzetting².

Volgens Lovatt³ is het handschrift Engels, en in het midden der 15e eeuw geschreven. Hendrickx (p. 23) ontkent dit: volgens hem is het schrift een *littera fere bastarda* van 'de dertiger jaren van de XVe eeuw', en hij zoekt de oorsprong in Brugge.

¹ F. Hendrickx, 'De handschriften van de kartuis Genadendal bij Brugge (1318-1580)', *OGE* 47 (1973) 3-63, 241-290; 48 (1974) 143-166. Het hier besproken hs.: p. 20-31.

² Ook enkele kleinere punten behoeven rechtzetting. P. 21 noot 68: de aantekening onder de tekst f. 112v (*niet* van de teksthand) moet gelezen worden *Hic liber sub christiani custodia est*; het is geen probatio pennae maar betekent dat het hs. aan Christiaan (denkelijk een monnik, late 15e eeuw) tot langdurig gebruik was toevertrouwd. P. 26: de schriftspiegel meet 120 x 72 mm. — In het voorbijgaan ook een woord over de beschrijving van Brussel 806 op p. 31 e.v. (zie nu ook *Manuscrits datés conservés en Belgique* II, nr. 86, pl. 357-358). De katernen, waaruit Hendrickx (p. 34) het boek laat bestaan, zijn wel zeer zonderling. In werkelijkheid gaat het om de heel gebruikelijke methode, een quinio van papier uit te breiden (tot een septenio) met een binnen- en een buitenbifolium van perkament (waardoor zowel in het hart van de katernen als aan de katerngrenzen twee perkamenten bladen voorkomen). De bouw is: A, B (schutbladen). Een gemengde senio (papieren quaternio met twee bifolia perkament; f. 1-12); twintig gemengde septenionen (f. 13-26, 27-40, enz., tot f. 289. Onregelmatigheden in de foliëring: de 14e sept. is f. 195-199, 199bis, 200-207; de 19e is 264-268, 267, 268 (sic!), 269-275); een gemengde senio, waarvan de vier papierbladen van de tweede helft zijn uitgesneden (f. 290-297). F. 298 (schutblad).

³ R. Lovatt, 'The Imitation of Christ in Late Medieval England', *Transac. of the Royal Hist. Soc.* 5th s. 18 (1968) 97-121, p. 104-105, 110, 117. — Hendrickx' mening is gebaseerd op die van A. Ampe (zie Hendrickx p. 23, noot 74).

¹⁰ *op. cit.*, p. 238-258.

handschrift betreft. Wanneer kwam het in Brugge? Hendrickx' mening (p. 24), dat het schrift van de bezitsaantekening een datering in de vroege vijftiende eeuw toelaat, zal door ieder met enige paleografische ervaring verworpen worden; het is humanistisch schrift, van een stijl die zelfs in Italië niet voor de tweede helft van de 16e eeuw opkwam. Ook hier heeft Lovatt, met zijn 'c. 1600', evident gelijk (al mag men 'circa' vrij ruim opvatten).

Het handschrift ontstond dus rond 1450 in Engeland, en bevond zich rond 1600 in Brugge. Zoveel is zeker. Dat het 1546 in Brugge kwam, is slechts een gissing, zij het een voor de hand liggende. En precies zo was zij ook door Lovatt gepresenteerd⁷.

J. P. GUMBERT

SUMMARY

The English origin of ms. Brussels, Royal Libr. 15138, which was doubted by F. Hendrickx, is confirmed on palaeographical grounds.

⁷ Hendrickx' verwijzing naar het stilzwijgen van de Rooklooster-catalogus over ons hs. (p. 24) mist elke bewijskracht. Enerzijds zou dit stilzwijgen een aanwezigheid vóór 1546 nog sterker moeten uitsluiten dan een komst in dat jaar — vooral als men bedenkt dat de catalogus in 1538 werd afgesloten! Ten tweede brengt de aard van de catalogus met zich mee dat aan zijn stilzwijgen nooit een gegeven kan worden ontleend. (Zie over de catalogus laatstelijk W. Lourdaux in *Studies over het boekenbezit...* (Archief- en Bibliotheekwezen in België, Extranr. 11, 1974), p. 299-325.) — Dat het hs. een halve eeuw zonder bezitsaantekening bleef, behoeft geen verwondering te wekken; menig hs. ontving nooit zulk een aantekening!